סרט ★ סרט ★ סרט

בעריכת נעמי גוזן

הגירוש מגן עדן של הילדות

ככה זה בחיים ● קולנוע דיונגוף

פרדריק וסופי מתייאשות מן הסיכוי לאחות את הקרע בין ההורים האהובים. על פני השטח הן עדיין נהנות מגלידה, ועוגות, מהתחרות לבניית ארמונות בחול וארוחות של רגי ים, אבל מתחת למסיכת האושר – הלב מתכווץ ואפילו סופי הקטנה נאלצת להתבגר במהירות אל המציאות הקשה.

דיאן קוריס, תסריטאית ובמאית יהודייה, משלימה בסרט הזה סרילוגיה של סרטים, אוטוביוגרפיים שיצרה על ילדותה. היא נולדה בליון בשנת 1948 למהגרים יהודיים מרוסיה וכמו פרדריק בסרט, גם היא נאלצה להיפרד מאביה כשהיתה בת שש ולעבור, לאחר גירושי ההורים, עם אמה ואחותה, לפריז.

ב"ככה זה בחיים" הצליחה לשחזר את הפרק הכאוב של ילדותה ללא סנטימנטליות, בשיחזור טוטאלי של הבגדים, ההתנהגויות והתפיסות של שנות ה־50 ובעיקר – בסיוע משחק טבעי ובלתי מאולץ של כל הילדים והמבוגרים המשתתפים בסרט.

עיניה של פרדריק: כל העוגמה והעצב של ילדה בת שלוש עשרה שבקיץ אחד של אושר מגלה את הגירוש מגן העדן של הילדות.

פרדריק וסופי מתייאשות מן הסיכוי לאחות את הקרע בין ההורים האהובים. על פני השטח הן עדיין נהנות מגלידה, ועוגות, מהתחרות לבניית ארמונות בחול וארוחות של רגי ים, אבל מתחת למסיכת האושר – הלב מתכווץ ואפילו סופי הקטנה נאלצת להתבגר במהירות אל המציאות הקשה.

דיאן קוריס, תסריטאית ובמאית יהודייה, משלימה בסרט הזה סרילוגיה של סרטים, אוטוביוגרפיים שיצרה על ילדותה. היא נולדה בליון בשנת 1948 למהגרים יהודיים מרוסיה וכמו פרדריק בסרט, גם היא נאלצה להיפרד מאביה כשהיתה בת שש ולעבור, לאחר גירושי ההורים, עם אמה ואחותה, לפריז.

ב"ככה זה בחיים" הצליחה לשחזר את הפרק הכאוב של ילדותה ללא סנטימנטליות, בשיחזור טוטאלי של הבגדים, ההתנהגויות והתפיסות של שנות ה־50 ובעיקר – בסיוע משחק טבעי ובלתי מאולץ של כל הילדים והמבוגרים המשתתפים בסרט.

הרגישות, הצילום רווי הקסם של קיץ על שפת הים התיכון, ההדרגתיות המדוייקת לפרי אותני נבון) שבו מגלות האחיות את הטרגדיה המזומנת להן בסוף הקיץ עם הפרידה מן האב, הדמעות ואחר כך ההשלמה עם הבלתי נמנע, בנוסח האימרה הצרפתית "שה לָה רִי", אלה הם החיים", הופכים את הסרט הזה למומלץ בחום.

כדאי לשים לב להבדל בין מערך היחסים הנחשף כאן בין הדודה לדוד, לעומת זו שבין אמה של פרדריק לאביה. הילדה, שדרך עיניה רואים את הסיפור – לא מחמיצה דבר. היא רואה את סובלנותה של דודתה לנחמות ולהתפרצויות של בעלה, רואה את אמה שלה המסרבת להשלים עם התנהגות דומה אצל אביה – מתאמצת שלא לשפוט, מתאמצת להבין (בעזרת כתיבה ליומן) ומשלימה, בכובד ראש רציני של הבנה ובגרות שהקדימו ליפול על כתפיה הדקות, עם הבלתי נמנע.

פרדריק בת השלוש עשרה וסופי אחותה בת השש נשלחות קיץ אחד של שנת 1958 לבלות על שפת הים ללא ההורים. רק משפלת, דודה, ובני דודים – שהיים איתן בין הגלים הכחולים, החול והזהב הטיולים, הפיקניקים והגלידה. הילדות חושפות מן השינוי – אבל שוכחות מהר את ראשוני כשהם מתמסרות בעליצות מלאה למנעמי החופשה.

בשליש הראשון, נראה הסרט – "ככה זה בחיים", כגלויית צבעונין מרגיעה של גן עדן הילדות. בני הדודים, גילאי ארבע עד ארבע עשרה, יוצאים למסעות בשדות, משתובבים במים, מתגנבים לקייטנה ולמרות שלא רשמו אותם אליה, רבים ומשלימים ומעבירים את הצופים המבוגרים יותר שבקהל – תחושת נוסטלגיה עזה אל ילדותם שלהם. הכל זוהב ושוזר ושמח. בגדי הים של שנות ה־50, המכוניות, הבתים והרהיטים – בשיחזור תקופתי נפלא, משחקם האמין של הילדים, קרינת החום הנהביל של הקיץ שכמו בוקעת מן המסך אל האולם הממוזג – כל אלה לא מכינים את פרדריק וסופי וגם לא אותנו, למה שיבוא בהמשך.

כשהדודים, בשיחת אקראי, משמיעים בפעם הראשונה את המילה "גירושין" נזקפות אוזני פרדריק ונולד קמט ראשון במצחה החלק. ליומנה היא מגלה חשש טמיר מפני אי נוכחותם של ההורים, ובטלפון הביתה מתחננת בפניהם שיצטרפו לבילוי על שפת הים. הופעת האם, מרגיעה לרגע את פחדי הילדות, אבל מה שבפיה – מטיל מהומה נוראה בלבן. מחוכנות יחדיו על שפת הים, מספרת האם על החלטתה להפרד מאביהן ולקחת אותן לעיר אחרת שם תחפש לעצמה עבודה.

המובאות הבאות ביומנה של פרדריק, שהוא התסריט לסרט הזה – ניסעדות ומודאגות. רגעי דמעות ושברון לב – מתחלפים בימים של אושר ילדותי מושלם. כשמופיע האב – מתברר לפרדריק שאסונה חתום. ריב נורא של ההורים באמצע הלילה, מעיר אותה משנתה. היסטרית כליל למראה ידי אביה החונקות בזעמו את צוואר אמה – היא מאיימת להתאבד בו במקום בשבר של הראי שהתנפץ מעוצמת מריבת ההורים.

בסוד שיח

"ברק רוצה להיות מיניסטר"

הרמטכ"ל אנדרו ברק

מאת שאול שיף

מכובדי הרמטכ"ל, הנה לך מידע מודיעיני מה חושבים עליך במערך ומודע כה חושפים ממך. לסיעתם, במחוך המבריק ניתחת ומצאת, כי מפלגת העבודה אבודה בעתיד הקרוב, קרי: שמונה השנים הבאות, וסיכוייה לשוב לשלטון קלושים. אשר־על־כן החלטת להתמקד בליכוד. ניתוח יחסי הכוחות בליכוד מצביע על סיכוייו של משה ארנס לרשת את יצחק שמיר ואתה בונה על כך ש"קפיץ" אותך ישרות לכס שר הבטחון. משום כך נתת לו מתנה (שהוחזרה אמנם, אך לא תשכחו) את רני נוה כדובר צה"ל ואתה בונה מערכת יחסית טובה ורציה אתנו. במערך רגילים שהגנרלים והרמטכ"לים שבים הביתה למערך, כי הרי כולם בצה"ל, בצמרת אינם בעלי דיקה פוליטית ברורה ח"ו, ואין הם אוהבים לחיות עם המחשבה שתנחת בצמרת הליכוד.

אגב, הרציון הוא לא רע וגם אם לא תשבת עליו. לתיק הבטחון אין כרגע לליכוד מועמד טוב יותר ממך במקרה וארנס יעלה כתה.

עדות אחות בריאות הציבור

בעקבות הריווח במדור זה על הזמור הרב הנאסף בימים אלה בידי עתונאי מפורסם לספרו "עובדות יבשות", שיסקר את קליטת עליית יהודי המזרח בשנים בהן שלטו מפא"י ומפ"ם במדינה – הגיע לכותב שורות אלו מכתב, שתוכנו מאשר, כי זעקת הכאב של שר הקליטה, הרב יצחק פרץ אינה נחלתו בלבד.

כותבת גב' רחל הורביץ מירושלים: (הכתובת המלאה ומספר הטלפון שמורים במערכת)

"אני עבדתי בין השנים 1951־60 כאחות בריאות הציבור במעברות. בכפר־סבא, רמתיים, מגראל, גליל־הבעלות, רעננה, רמת השרון מורשה, סקיה א', סקיה ב', שכון גאולים בכפר סבא ועוד ועוד. פרט־כך וכו'. כאשה רתית הייתי עידה למה שנעשה ליהודית המזרח בהגיעם ארצה. כאבתי את כאבם, ממה שראו עיני. הרב פרץ אמר את האמת!!. קשה לשמוע אמת! בזמנו אמרתי לעולי המזרח למה אתם נותנים לעשות לכם כך? לא היתה אפשרות לומר מלה. היו זורקים אותי מהעבודה. בבית, לאבי, הייתי מספרת בבכי ובכאב את הנעשה. אודה לך אם אוכל לספר את מה שעיני ראו ואזני שמעו."

גב' הורביץ אינה היחידה המזדהה בגלוי ומבקשת לחשוף את ארזעי שנות ה־50 וה־60. סיפורי הימים ההם מונחים כאבן כבדה על לבותיהם של אוזחים רבים, רחיים ושאינם רחיים כאחד והם מבקשים לתת להם פורקן, משום שאינם תרשים עוד מנקמה.

שוחחתי השבוע גם עם מר אלפונסו סבח – צבע, לשעבר מבעלי "אוניקר" הנמנת על אצולת יהודי מרוקו. מר צבע כיהן מגן נשיא הפדרציה הציונית של יהודי מרוקו היה חבר ופעיל ב־17 ועדות ציבוריות של יהדות מרוקו. הוא מדבר באיפוק רב ונזהר בלשונו. אך גם כך דבריו חמורים ומלאי ביקורת קשה.

"שלחנו בפעם הראשונה, במסגרת עליית הנוער כ־500 ילדים. זמן קצר לאחר מכן הגיעו מכתבים מישראל מילדים, שהתלוננו, כי הם נשלחו למקומות שאין שם שבת ואין שם כשרות. ההורים קיבלו את המכתבים ובאו אלינו לבכות... מגיע או ועדה של שניים לבדוק את הטענות, ואכן נתברר לנו, כי כל מה שהובטח לנו מבחינת שמירת מסורת ישראל – לא קויים!! מר צבע שהיה חבר של השר משה ח. שפירא ז"ל וראשי המפל"ג ובתקופת העלייה הגדולה קיים קשר הדוק עם ברוך דובדבני ז"ל ויחיאל"א מר ש.ז. שרגאי שעמדו או בראש מחלקת העליה של הסוכנות, מספר גם על הפגישות, המאכזבות עם צמרת מפא"י ראז:

"ביקשנו שיאפשרו לנו לשלוח ארצה 100.000 יהודים ותשובתם היתה: אתה מוכן שהם יהיו באוהלים? אמרתי מיד: כן! עכשיו העלייה היא תופשית וללא תמורה בכספים, מאחר יותר זה יעלה כסף ויהיו גם קשיים אדירים. לאחר ויזנים ממושכים ופגישות אין ספור החלים הודעה"ם במדינה במערכות החברה והחיים.

"אני מאמין בחינוך בנות שיוציאו את בית־המדרש לרחוב הישראלי ומצפה מהן לבנות בתים של תורה, כשהמשימה היא שהקב"ה הוא העומד במרכז הבית. "בתים של תורה" גם כשתינשאנה לרופאים או מהנדסים ולאו דווקא לבן ישיבה".

הרב קליין לא יסף. מעבר לבתפו, על קיר משרדו העמוס במזכרות שקיבל מתלמידותיו במרוצת השנים, הבפנתי בנייר דמוי קלף, שעליו כתבה לו אחת הבוגרות משפט שנדמה בעיני כמסכם את הפן החינוכי המיוחד של אולפנת "צפירה": "מתנך צריך־לדעת שהוא מגנן על כינוך וכל נערה עם נימה אחרת וצליל אחר ועליו לדעת מתי ללחוץ על המיתר ואימתי להרפות".

ה"צפירה" הנשמעת למרחקים

(המשך מעמוד 8)

מאידך, ראיתי אותו באותה שעה ממש מפגין קשיחות של ממש, נערת שמץ של רוך, כלפי תלמידה ש"סרחה" וגילתה עזות פנים כלפי אחד המורים, ואף סרבה בעקשנות להתנצל, מתוך בטחון מופרז בצדקת עמדתה. הרב קליין הבחין שעקבתי אחר התנהגותו.

"הרב קליין" – שאלתי אותו – "מהו ה"אני מאמין" שלך בחינוך הבת?"

הרב קליין משתהה קמעא בורר בזהירות את מילותיו לא מתוך שמשנעו אינה סדורה חלילה אלא מרצון שיוכן כראוי, ובמלואו. "אני מאמין בצורך לגדל בנות יראות שמיים המקפידות על קלה כבחמורה. מלומדות בלימודים כלליים ברמה גבוהה ביותר על־מנת שתוכלנה להשתלב בכל מקום בחיים, אך בראש ובראשונה בעלות אישיות יהודית ברורה, בעלות תודעה לאומית ומחוברות לעמן ולארצן. בעלות יכולת לבנות בית יהודי בישראל, בית שיהיה מרכז לחיי משפחה ולחיי חברה, בית שיהיה מקור לגאווה לאומית ולשמחה. בנות שיהיו מסוגלות לחנך את ילדיהן לחיות חיים יהודיים בארץ ישראל, חיים של תורה ומצוות, חיים של עבודה ויצירה, חיים של גאולה".

ב"חורב" מתגייסות בנות לצה"ל

זה עתה השתחררה ישיבת "חורב" מסיעה אחת ובחלצה ממנה – ה"רינר" השנתי עם הלוהר, הרב ד"ר עמנואל יעקובוביץ – תנה נקלע הגוף השני של מוסד זה, התיכון לבנות לסיעה חרשה. הגוף התורני של המפל"ג בירושלים, או כפי שהם מכונים הזרל"ג (זרדים דתיים־לאומיים) מצאו, כי בזרות המוסד מתגייסות לצה"ל. ההורות הוא רק סביב מספר המתגייסות. "מובילי" ורכילות הזו מדברים על 14 בנות שהתגייסו לצבא במחזור הקודם וגם הפעם לא יקטן, לדבריהם, מספר הבנות שיצרפו את צה"ל על־פני השרות הלאומי. מבירור שערכתי עולה, כי אין יסוד למהומה שעשיים הזרל"ל, המסמר 14 הוא המצאה של אחד ההורים שסיפרו לרשום את בנם למוסד.

מוסד גדול בעיית גדולות.